

Ponia Rachel Ingalls *Kaliban*

Iš anglų kalbos vertė Emilija Ferdmanaitė

R A R A

Vilnius, 2023

Kol skubėdamas į darbą pasiekė namų duris, Fredas pakeliui pamiršo tris dalykus. Tada prisiminė norėjęs pasiimti su savimi laikraštį. Dorotė nesivargino aiškinti, kad dar pati nespėjo jo perversti. Tiesiog sugrįžo į virtuvę, paėmė jį ir atnešė vyrui. Jis kuitėsi dar kelias minutes, tapšnodamas kišenes ir garsiai svarstydamas, ar nevertėtų pasiimti skėčio. Ji atsakė į visus jo klausimus ir įterpė porą nuo savęs: argi reikia to skėčio, jei jis ratuotas, ir ar jis tikras, kad gali lyti? O jei automobilis tebeskleidžia tą keistą garsą, ar jis negalėtų važiuoti autobusu, ir ar dar neradęs kito skėčio? Turbūt mėtosi kur nors biure; tai buvo gražus teleskopinis skėtis, ir Dorotė pareiškė įtarianti, kad kažkas jį bus nusavinęs.

Panašią litaniją jie buvo kartoję daugybę kartų. Tarytum Fredui būtų reikėję šio nuspėjamų žodžių ritualo, kad galėtų tvirtai žengti į dieną, kuri jam buvo parengusi kažkokį išbandymą, kažką, dėl ko jis nervinasi.

– Šį vakarą turbūt grįšiu vėlai, – pasakė jis. – Tai dėl... na, dar nežinau, bet paskambinsiu iš darbo. Gerai?

– Aišku. Gerai.

Ji stovėjo prie durų, kol jis išėjo ir nusileido laiptais. Jis neatsigręžė. Ir, žinoma, nepabučiavo jos atsisveikindamas – kaip jau daugelį metų. Taip pat prasidėjo ir jo romanas su ta mergina iš reklamos skyriaus: jis užsibūdavo biure. Galbūt. O gal tai buvo nuoširdu, bet Dorotė jau dėl nieko nebebuvo tikra.

Ji paklojo lovas, išsiurbė kilimus, nusiprausė ir apsirengė, ir kaip tik stovėjo prie virtuvės kriauklės mazgodama indus, kai žvilgtelėjusi į radijo imtuvą pagalvojo, ar nevertėtų jo įsijungti. Tas senamadiškas daiktas buvo didelis, tamsiai rudas, iš tų, kurie atrodo kaip gotikinės katedros ketvirtojo dešimtmečio versija.

Pastarąsias tris savaites radijo laidose ji išgirdavo dalykų, kurie negalėjo būti tikri. Pirmą kartą tai nutiko per miltinio mišinio pyragui reklamą, kai moters balsas visiškai normaliu tonu (kaip ir visą reklaminį tekstą) pasakė: „Nesijaudink, Dorote, turėsi tu dar vieną vaikėlį. Tau tereikia atsipalaiduoti ir nustoti jaudintis. Gali būti tikra.“ Ir balsas vėl tęsė liaupses miltiniam mišiniui, su kuriuo pyragas tiesiog negali nepasisiekti.

Ji nemanė, kad išprotėjo, bent jau ne iš karto. Įsivaizdavo, kad tai jos pačios mintys braunasi į žemų tonų garsus ir jų įkyrų ritmą. Tačiau kitą dieną per žinių laidą išgirdo pasakojimą apie vištą, mo-kančią groti smuiku – „vištidžių Heifecą“, taip ją praminė, – ir vėliau draugėms padedant išsiaiškino, kad tų pačių dažnių klausėsi kiti žmonės nieko panašaus negirdėjo.

Na, ką padarysi. Šiaip ar taip, tas radijo imtuvas jau senas. Labai senas. Tikrai galėjo nutikti, kad garso bangos susimaišė ar panašiai. Koks nors statinis triukšmas ar trukdžiai, savaime erzinančio burzgesio neskleidžiantys, bet staiga įsijungiantys ir susiliejęntys su bendra laidos, su kuria susidūrė, intonacija. Dorotė nebuvo

atsukusi labai didelio garso, nes norėjo, kad radijas murmėtų fone ir neleistų jai nugrimzti į niūrias mintis, bet ir netrukdytų mąstyti. Išgirdusi ką nors neįprasto pasigarsindavo, bet, atvirai kalbant, nebuvo aišku, kuriuo momentu tikroji laida nutrūkdavo ar užtildavo ir įsijungdavo kita. Balsai skambėdavo visiškai taip pat, tik tonas šiek tiek pasikeisdavo ir imdavo kreiptis asmeniškai į ją.

Ji vis dar nemanė, kad kraustosi iš proto. Tik dabar prisibijojo įjungti aparatą. Prasadėjus pokalbiui ar muzikai, Dorotė nudžiugdavo ir atspalaiduodavo. Tačiau tomis akimirkomis, kai suprasdavo, kad klausosi vieno iš specialių pranešimų, pajusdavo laukimo jaudulį ir šioji tokį nerimą. Ji nebenorėjo nieko girdėti nei apie vaikelį, nei apie save ir Fredą ar savo santuoką. Pirmasis pranešimas kol kas buvo vienintelis skirtas asmeniškai jai. Bet jų gali būti ir daugiau. Ji niekam neprasitarė juos girdėjusi, juo labiau Fredui. Aišku, kad ne.

Ji stovėjo uždėjusi vieną delną ant čiaupo ir žiūrėjo į radijo imtuvą. Tokią valandą galėjai įsijungti užsieninę stotį ir klausytis klasikinės muzikos be trukdžių.

Ji priėjo prie radijo ir jį įjungė, pagaudama simfoniją tuo metu, kai skleidėsi skambūs akordai. Dorotė ėmė niūniuoti ir atsuko vandenį. Orkestras siautulingai veržėsi į finalą, kuris turėjo būti išties įspūdingas – pasigirdo net įžanginis būgnų tratėjimas, – kai staiga viskas tarytum nuščiuvo ir balsas, ramus ir aiškus, tarė:

Ponios ir ponai, programą nutraukiame, kad paskelbtume pranešimą visiems apylinkių gyventojams. Šį rytą Džefersono okeanografinių tyrimų instituto prižiūrėtojai buvo užpulti padaro, kurį prieš šešis mėnesius per ekspediciją po Pietų Ameriką sugavo profesorius Viljamas Deksteris. Intensyvios mokslinės analizės duomenimis, padaras, žiniasklaidos pramintas „Monstru Vandeniū“, yra į milžinišką driežą panašus žvėris, galintis ilgą laiką išbūti tiek po vandeniū, tiek sausumoje. Jis labai pavojingas, ir tai aiškiai liudija tragiški šio ryto įvykiai: du instituto darbuotojai, prižiūrėtojas Džonas Kelsou ir daktaras Denis Vakteris,

buvo rasti negyvi ir siaubingai sudarkyti šalia tuščio žvėries narvo. Įkurdinus Vandenį institute, buvo tikimasi, kad jis pritrauks studentų iš visos šalies, tačiau mokslininkai, kuriems buvo patikėta ištirti jo įpročius, sutarė, jog tai labai pavojinga, nes esama rizikos, kad susidūręs su daugybe žmonių padaras gali susirgti užkrečiamomis ligomis, kurios, nors žmonėms pavojaus nekelia, gali pasirodyti mirtinos paslaptinai jo fiziologijai. Be to, pridūrė jie, Vandenis pasižymi neįtikėtina jėga ir turėtų būti laikomas itin pavojingu, ypač išprovokavus vieną iš jo įsiūčio priepuolių. Šis įspėjimas tragiškai pasitvirtino – tuo įsitikino šių dviejų vyrų artimieji: jiedu žuvo ištikimai ir narsiai vykdydami sunkią tiesos ieškotojų pareigą. Dar kartą įspėjame visus apylinkių gyventojus: šis žvėris gali smurtauti ir prie jo jokių būdu negalima artintis. Jei jį pamatysite, nedelsdami skambinkite policijai. Kartojame: monstras yra pavojingas.

Akimirką Dorotė pagalvojo, kad žinutė apie Vandenį – vienas iš specialių pranešimų. Bet to negalėjo būti. Specialūs pranešimai trukdavo neilgai, o juos tariantys balsai būdavo švelnūs, intymūs, svajingi, girdimi ausyje, tarytum sklistų iš paties organo, o ne iš už jo ribų. Ką tik girdėta tirada buvo išberta įprastu perdėm emociu pardavėjo-reklamuotojo balsu.

Jeigu Skotis būtų gyvas, jį jau skambintų į mokyklą pranešti, kad dėl šio įspėjimo pati pasiims sūnų po pamokų. Nors dabar jis jau būtų suaugęs; kiek gi jam būtų metų? Skotis mirė nuo įprasto anestetiko prieš paprastą apendektomiją, ir vėliau tai buvo aiškinama „individualia reakcija“, „neįtarta alergija“ ir „jautrumu vaistams“. O dar po kelių mėnesių Dorotė prarado kūdikį. Tai buvo tas momentas, po kurio jų santykiai su Fredu pradėjo keistis. Pirmasis smūgis juos abu pribloškė, antrasis – atstūmė vieną nuo kito. Abu patyliukais vienas kitą kaltino, sykiu jausdami apmaudą, pyktį ir kaltę, suprasdami, kad toks pat neteisingas pasmerkimas spinduliuoja ir iš priešingos pusės. Lengviausia buvo viską subraukti po kilimu;

jie buvo per daug išsekę, kad bandytų ką nors kita. Taip ir gyveno: nutylėjimai, atskyrimas, įsivaizduojami dialogai, kurie, jie suprato, niekur nenuves. Dar gerokai prieš neištikimybę Fredas nusprendė, kad jiems verčiau miegoti atskirose lovose. Abiem buvo sutrikęs miegas, abu pabusdavo skirtingu metu. Šiaip ar taip, jie vis tiek nesimėgavo bendru guoliu. Kai jis tai pasakė, ji suprato, kad šitai pabaiga, bet neturėjo jėgų ką nors pakeisti. Matyt, ir jis neturėjo daug jėgų, antraip jie jau būtų išsiskybę. Kai ilgai viską šluoji po kilimu, galiausiai tenka kraustyti iš namų.

Dešimt po vienuolikos suskambo telefonas ir Fredas pranešė, kad jo mašina – žymioji, su meile puoselėjama senutė – vėl sugedo, kad jis vėluos ir kad gali parsivesti kai ką vakarienės. Užteks paprasto užkandžio, nes jiems reikia šį tą aptarti.

– Sužinok, ar jis ne vegetaras, o gal šiaip koks beprotis sveikuolis, – pasakė Dorotė. – Nenorėčiau patiekti kepsnio žmogui, kuris ims man šūkaloti savo stebuklingą mantrą.

– Ne, jis ne toks. Tik bet kas. Sumuštiniai su alumi.

– Na jau ne, gausit karšto maisto. Bet jei dabar nepasakysi, ko norėtum, paruošiu Bolonijos spagečių ir salotų. Ir ledų.

– Skamba gerai. Iki, – pasakė jis ir padėjo ragelį, gerokai anksčiau, nei ji tikėjosi. Dėl to pasijuto šiek tiek nusiminusi ir supykusi, pirmiausia ant jo, o paskui ant savęs.

Ji persirengė triko ir nuėjo pasimankštinti į laisvą kambarį. Atliko įprastus šokio pratimus, o ne tuos, kuriuos turėjai daryti, kad išlaikytum formą. Pradėjo be muzikos, tada atsinešė radiją ir įjungė.

Jai patiko būti svečių kambaryje, kuriame niekada nebūdavo svečių. Iš tiesų jis buvo skirtas laikyti lagaminus ar baldus. Tas, kuriame jie apnakvindindavo svečius, buvo kur kas didesnis. Šitą ji pati nudažė ir pakabino užuolaidas. Čia buvo ir lova, ir vonios kambarys. Iš pradžių jie planavo žaidimų kambarį vaikams – būtų buvę patogų, pirmas aukštas. Apatiniame komodos stalčiuje vis dar

gulėjo du ar trys Skočio žaislai. Fredas prie to kambario nesiartino. Tikriausiai manė, kad jis vis dar pilnas sodo baldų, kroketo reikmenų ir kitų daiktų, kuriuos Dorotė perkraustė, kai ponas Mendoza jiems pastatė kiemo pašūrę.

Ji buvo įpusėjusi tai, ką laikė „Gulbių ežero“ sukiniu, kai muzika sulėtėjo ir žemas balsas iš radijo imtuvo labai tyliai, taip, kad ji vos suprato, pasakė: „Viskas gerai, Dorote. Viskas bus gerai.“

Ji atsistojo tiesiai ir susivokė, kad yra išpilta prakaito. Muzika skambėjo kaip ir anksčiau. Ji nuėjo į vonią ir nusirengė, trumpai pastovėjo po dušu, persirengė, išskalbė prakaituotą triko ir pakabino džiūti ant užuolaidos karnizo.

Ji nuvažiavo automobiliu į miestą ir nupirko grybų, mėsos ir sūrio. Prekybos centre kažkas prišoko prie pirkinų vežimėlio ir trenkėsi į ją visu smarkumu. Tai buvo jos draugė Estelė, ji išpyškino:

– Žinokit, ponija, jūsų draudimo bendrovė mano draudimo bendrovei skolinga keturis milijonus dolerių. Ir jūs daugiau niekada nevažinėsite šiame prekybos centre.

– Šernas ant kelio, šernas ant kelio, – juokdamasi uždainavo Dorotė. Ji stumtelėjo vežimėlį atgal. Kasininkė dėbtelėjo į jas taip, tarsi jos gadintų prekes.

Būdama su Estele, Dorotė visada tapdavo triukšmingesnė, vaikiškesnė ir laimingesnė, nei būdama su kuo nors kitu. Estelė išprovokodavo destruktivius instinktus. Vos susipažinusios jiedvi galiausiai atsidūrė Estelės virtuvėje, antrą valandą dienos ištašė visą butelį cherso ir išklajo viena kitai savo liūdnas gyvenimo istorijas, kurios skambėjo taip beviltiškai, kad galiausiai jos prapliupo juoktis ir negalėjo nurimti kelias minutes. Nuo tada tapo draugėmis.

– Gal užsuksi puodelio kavos? – paklausė Estelė.

– Norėčiau, bet tik greitai. Fredas parsiveda bendradarbių vakarienės.

– O tu neriesi iš kailio vykdydama žmonelės pareigas. Dieve mano, kaip aš šito nepasigendu.

– Juokauji. Gaus spagečių ir galės džiaugtis.

Jos dalijosi mėsos padažo receptais, kai praėjimu tarp lentynų at-risnojo į didžiulę lėlę panaši žmogysta. Ji buvo moteriškos lyties, apsirengusi lyg ir būgnininkės kostiumėliu, o ant kaklo pasikabi-nusi padėklą. Ilgos garbanos slydo iš po improvizuotos kareiviškos kepuraitės, padarytos iš metaliniais dažais nuspaltinto kartono, raudonų blizgučių ir rožyčių šonuose. Padėklas buvo nukrautas mažyčiais sūrio kubeliais, perversiais dantų krapštukais.

– Ponios, gal jus sudomintų ypatingas šios dienos pasiūlymas? – pradėjo mergina ir tuojau pat perėjo į pardavimo greitakalbę be jokios išraiškingesnės intonacijos. Estelė, norėdama ją sustabdyti, čiupo vieną iš dantų krapštukų ir po trumpos pauzės, per kurią Dorotė baimindamasi pagalvojo, kad ši gali sugrūsti sūrio gabalėlį merginai į burną, įsimetė jį sau. Tačiau balsas vis netilo, tarytum neturėtų jokio ryšio su nuleistu merginos žvilgsniu ir vos krutančiomis lūpomis. Jos akys iš tikrųjų atrodė taip, tarsi būtų laikinai pasišalinusi iš Žemės ir viską stebėtų iš kitos planetos. Ji pasisuko iš pradžių į vieną, paskui – į kitą moterį, o iš burnos tuo metu biro šveicariški, amerikietiški ir prancūziški sūrių pavadinimai.

– Ir kaip? – sukuždėjo Dorotė.

– Pasakysiu, kai baigsiu kramtyti, – atsakė Estelė, apsimesdama, kad čiaumoti sūrį – ne juokų darbas.

Mergina atsuko savo padėklą į Dorotę.

– Hm, ne, ačiū.

– Neprivalote pirkti.

– Na, bijau, kad sūrio, kurio man reikėjo, jau nusipirkau.

– Šitam taikomas specialus pasiūlymas.

Tai buvo kaltinimas. Ji ryžtingiau atkišo padėklą. Dorotė žengė žingsnelį atgal. Mergina žengė į priekį.

– Parmezanas, – skubiai tarė Dorotė. – Vienintelė rūšis, tinkanti prie to, ką ruoši vakarienei. Kaip tau šitas, Estele?

- Pati paragaukit, – įsiterpė mergina.
- Beskonis ir nykus, su aiškiu plastiko prieskoniu, kaip lydytas sūris.
- Tai ne lydytas sūris, – raiškiu automato balsu prabilo mergina. – Šis sūris gaminamas iš geriausių...
- Gerai jau, gerai.
- Ar daug jo šiandien pardavėte? – paklausė Dorotė. – Turiu galvoje, ar nebūtų užtekę tiesiog pakabinti iškabą sūrių skyriuje?
- Turėsite paklausti reklamos koordinatorės. Pardavimo skaičių man nesako.
- Mergina nususuko ir vėl nustraksėjo tarp lentynų.
- Kažin, ką jie joms padaro, – svarstė Estelė. – Jokio krizenimo, jokios reakcijos, jokių gyvybės požymių. O tokia jaunutė.
- Perdirbta, kaip ir sūris. Kartą teko ir man – per patį kalėdinio apsipirkimo įkarštį. Žinok, kai kurie žmonės stovi ir klausosi, kaip tu pakartoji tą patį penkis sykius.
- Ką pardavinėjai?
- Ai, kažkokias ypatingas skepetas, kurios šiaip jau niekuo nesiškyrė nuo kitų. Rodžiau visus būdus, kuriais galima jas užsirišti. Nesąmonė, aišku. Yra tik du būdai, kuriais gali užsirišti skarelę, kad papūtus vėjui ji laikytųsi ant galvos.
- Žiūrėk, šita ir vėl čia.
- Dorotė atsisuko ir pamatė, kad prie jų grėsmingai artinasi sūriu prekiaujanti būgnininkė.
- Ne, tai dar viena tokia pat.
- Laba diena, ponios. Ar galėtume jus sudominti specialiu dienos pasiūlymu? Šis sūris, pagamintas iš geriausių ingredientų...
- Na, labai ačiū, bet...
- Atleisk, vaikelai. Tavo draugė tave ką tik aplenkė, – pasakė jai Estelė. – Tikiuosi, negauni už tai komisinių ar ko nors panašaus.
- Vis tiek ačiū, – pasakė Dorotė.